

MOTS CATALANS A AMÈRICA

Mots Indians · Begur 2022

Com hem vist, els contactes entre el castellà i les llengües americanes va deixar manlleus a la llengua colonitzadora. En sentit contrari, el castellà no només va deixar uns quants manlleus, sinó tota la llengua, i va provocar que s'extingissin moltes llengües ameríndies. Tot i que n'hi ha ben pocs exemples, sí que podem buscar, en canvi, si hi va haver mots catalans que passessin a l'espanyol americà.

CATALÀ

palenc 'palissada (construcció espessa amb troncs i taulons)'

ESPANYOL

palenque 'palissada'

VARIETATS AMERICANES

palenque 'indrets on els esclaus que havien fugit de les plantacions s'organitzaven en comunitats al marge de les autoritats colonials'

Fins i tot hi ha una llengua a Colòmbia, parlada per descendents d'esclaus cimarrons, que s'anomena *palenquero*. Un terme equivalent, emprat en algunes zones, és *quilombo*, un mot d'origen kikimbundu (Angola).

MONTSERRATS

També hi ha força topònims, és a dir noms de lloc, d'origen català a Amèrica. Un dels més prolífics és Montserrat.

Per començar trobem una illa caribenca anomenada Montserrat, nom que li donà el propi Colom el 1493. Tot i que el 1633 va passar a mans angleses i es va poblar principalment amb irlandesos i esclaus africans, aquest territori d'ultramar britànic manté inalterat, cinc segles després, el nom de Montserrat.

A la capital de Colòmbia, Bogotà, dalt del CERRO DE MONSERRATE, a 3.200 metres d'altitud, es troba el SANTUARIO DE MONSERRATE, construït el 1640. A la ciutat equatorial de Montecristi també hi ha un santuari dedicat a Montserrat.

Al Brasil, a la ciutat de Santos, hi ha el SANTUÁRIO DE NOSSA SENHORA DE MONTE SERRATE. Hi ha una PARÓQUIA DE NOSSA SENHORA DO MONT'SERRAT a Porto Alegre, amb una rèplica de la Moreneta.

A Buenos Aires, a l'Argentina, hi ha la PARROQUIA NUESTRA SEÑORA DE MONTSERRAT, que dona nom a un dels barris de Buenos Aires; a la ciutat de Colonia Caroya, a Córdoba, hi ha una ESGLÉSIA PARROQUIAL DE MONSERRAT, i a San Miguel de Tucumán, la PARROQUIA NUESTRA SEÑORA DE MONTSERRAT.

A Santiago de Xile trobem el SANTUARIO DE NUESTRA SEÑORA DE MONTSERRAT, conegut també amb el nom de La Viñita.

A Cuba es van construir dues ermites dedicades a la patrona de Catalunya al segle XIX. L'ESGLÉSIA DE MONSERRATE, a Matanzas, que va servir molts anys com a lloc de reunió dels catalans de la ciutat. I l'Ermita dels Catalans de l'Havana, primer a la Loma del Tadino, que va passar a anomenar-se Loma de los catalanes, i després als afores de l'Havana. A Puerto Rico, a la població d'Hormigueros, trobem la BASÍLICA DE NUESTRA SEÑORA DE LA MONSERRATE.

OLE-OLE I MOJITO

La presència dels indians a Cuba va deixar mots i plats catalans en la cuina de l'illa, tot i que la major part s'ha anat perdent. Una salsa anomenada *ole-ole*, feta amb oli i all; *moncheta catalana*, truita de mongetes fregides; *sopa de escudilla*, és a dir escudella; *butifarras*, *fricandó*, *sobreasada*... I moltes preparacions a la catalana (ous, carn, bacallà).

Però els indians també va dur gastronomia cubana cap a Catalunya. Evidentment, l'arròs a la cubana, originalment arròs amb ous ferrats i plàtan fregit (la salsa de tomàquet sembla una aportació catalana). També el mojito i el daiquiri.

El cremat, tot i que és originari de la Costa Brava, està lligat a Cuba a través del rom de canya de sucre. Encara avui la marca de rom més famosa del món és Bacardí, fundada a Cuba per un català, Facund Bacardí i Masó. A més, el cremat, ens el bevem escoltant havaneres.